

O spravedlnosti a o spravedlivých

text: Mt 8,8

j+s 15. 11. 2015

čtení: Gn 18,17-33

písně: 500, 5375, 378, 379, 686

I. Abrahamův monolog tom, kdo je hoden

Pane, nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu, říkává se v kostelech. Zamlada to tak člověku nepřijde (i když mu to ti starší občas otloukají o hlavu, jak je nehodný), jenže čím je člověk letitější, tím víc si asi uvědomuje důvodů a motivů, proč "není hoden". Byly doby, kdy se byl Abraham ochoten s Hospodinem pohádat: "Čemu vlastně, Bože, říkáš spravedlnost? Srovnáš Sodomu se zemí, že už není hodna života, ale co ti spravedliví, co tam jsou, ty kvůli tomu pozabíjíš taky?"

"Tak mi je přiveď," povídá Hospodin, "nebo je aspoň vyjmenuj."

To je snadné, pomyslí si Abraham. V každé vesničce ti jich najdu aspoň padesát, natož ve městě. Přemýšlí, počítá. Počítá, přemýšlí. "Ty," povídá po chvíli, "a nemohlo by jich být trochu míň? Třeba tak deset?" "Mohlo," odvětil Hospodin.

Tak výborně, stačí deset, libuje si Abraham a dá se do hledání. Jenže poradte: jak se vlastně pozná spravedlivý? Každý to zvažujeme podle svého a druhé někdy posuzujeme dost přísně a příkře. Ale když pak jdou lidi za rakví, v níž leží nějaký neřád, přemítají pozůstalí smířlivě o tom, že měl ten člověk i dobré stránky – aby ne, nikdo přece nejsme stoprocentně čistí nebo stoprocentně špinaví. Jenomže kolik špíny se ještě snese, a co už je moc? Od kterého bodu se tomu dá říkat bezúhonnost, spravedlnost, aby člověk před lidmi obstál? A hlavně aby měl v Božích očích právo na život?

Takhle o tom Abraham přemítá. "Sodomáci v rakvích ještě nejsou, žijí jak urvaní z řetězu, jak bez srdce a bez rozumu, ale snad by jim ještě bylo pomoci (možná jsem tu já právě od toho). Snad by jim Boží odpuštění otevřelo oči – kéž bych tam našel pro začátek aspoň těch deset slušných a bezúhonných, ať je odkud začít."

Je to tak, možná jsme tu právě od toho, abychom neřádům pomohli k řádu. Ale jak se v tom vyznat, kdo je kdo?

No jen to dořekni, Abrahame, povídá si dnes, po letech, kdy na to vzpomíná. Jen to dořekni, jak se pozná spravedlivý: kdyby byli aspoň takoví, jako jsem já. Jo, takhle jsem to tenkrát měřil... Nemyslel jsem to zle, člověk sám sebe přece neodepisuje (a pokud ano, to už potřebuje pomoc velmi naléhavě), nemyslel jsem to ani povýšeně, prostě jsem druhé srovnával se sebou, to se tak dělá.

Jenomže jsem si pěstoval jakousi teoretickou představu čistého věřícího takřka v laboratorních podmínkách (co člověk musí a co nesmí, aby byl spravedlivý) – to se ví, že by bylo snazší zůstat bezúhonný a spravedlivý, kdyby člověka nezaskočily žádné zlé události, kdyby ho neovlivňovala tíživá minulost, kdyby nenarážel na pokušení – a nějak jsem si neuvědomil, že to tak v životě nechodí.

Spravedlnost se přece neměří, spravedlnost se žije v lidských vztazích. Spravedlnost nebo nespravedlnost pocítíte nejvíc ve vztahu ty a já. A je to tak i ve víře: vždyť i tvou spolehlivost a věrnost, Bože, prožívám ve vztahu, to když v životě všelijak tápu a klopýtám a ty mě zase podepřeš – a kdo tohle nevidí a nezažil, těžko mu to vysvětlíte.

A tak jsem se bál, Bože, že ten sodomský dobytek nedopadne dobře, když v něm nebude aspoň deset spravedlivých, a že nebudou hodni, abys vešel pod jejich střechu. Chudák Lot a pár dalších na to doplatí, vždycky to někdo odnese, když hrstka bláznů nakazí ostatní nějakou špínou. Bylo mi chudáka Lota líto a Sodomáků vlastně trochu taky – a vůbec mně tenkrát nedošlo, že ani já sám nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu a uzdravil mi duši. Já upřímně vzato ani nevěděl, že má duše potřebuje být uzdravena a už vůbec jsem netušil, jak by se to mohlo zařídit.

A tak jsem se těch deseti spravedlivých nedopočítal. Myslel jsem, že budu jeden z nich, ale ani já nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu. Nikdo toho nejsme hodni. Tak snad abys ten experiment, zvaný člověk, teda ukončil.

II. Vsuvka o hodnotách

Gomora a Sodoma byla docela honosná města, jenomže po nich zbylo jen to, co tak zbývá po člověku: popel, prach, díra v zemi. Chodívali se sem lidi dívat, jako se chodí na školní exkurze: tady, děti, byl kdysi čilý ruch, než to špatně skončilo. A vyprávěli si, že si to tu kdysi Lot vybral, když s Abrahamem už nevydrželi spolu – to bylo poté, co vždycky chudší Abrahamovci vykopali studnu a Lotovi chlapi přišli a dělali si nárok, že je vlastně Lotova. Abraham chtěl smír, Lot nebyl proti a vybral si pro sebe kraj zajištěného bohatství (Abrahamovi nechal chudou pustinu).

Ted' je tu popel, prach a díra do země. Něco tu bylo špatně. Samotnou Lotovu volbu bible nekritizuje, a přeci mezi řádky naznačuje, že před spolehnutí a důvěru vůči Bohu možná Lot předřadil jiné hodnoty. Snad zajištění. Co má doma, to se počítá. Nebo možná něco jiného.

Nevím, jak to s Lotem a se Sodomou bylo. Je tu jen ta díra do země, popel a prach. A náznaky starého biblického vyprávěče, že tu Lot cosi neudělal dobře, naopak špatně, po sodomsku.

Abraham to ví. Mohl by si stěžovat na křivdu od Lota a kdož ví, na co ještě. Ale nestěžuje si. Modlí se za Lota a za Sodomu.

III. Vsuvka o tom, co bylo, a co bude

Abraham se při tom přemítání ohlíží a vzpomíná – což je dobře, ohlížet se člověk má, už proto, aby neopakoval pořád dokola stejné chyby. Aby třeba donekonečna nesázel jen na ty hodnoty, po nichž zbývá jen popel a díra v zemi.

Ohlížet se člověk má, ale ne uhranutě koukat do zpětného zrcátka a donekonečna vykládat, jak to bylo zamlada – vždyť to nejdůležitější, co stojí za řeč, je teprve před námi (totiž Boží budoucnost). Ukazovali si v těch končinách kromě díry do země také jeden solný sloup (prý sochu paní Lotové). Ukazovali si ho jako varování, abychom neustrnuli v tom, co bylo včera a dnes, protože je před námi taky ještě nějaké zítra a pro ten zítřek je hodně podstatné právě spolehnutí a důvěra k Bohu.

IV. Pokračování Abrahamova monologu

Tak jsem těch deset spravedlivých nenašel, Bože, a víc už s tím nehnu. Přitom nechybělo mnoho: co to je deset lidí, a ty jsi ochoten kvůli nim všem odpustit! Celému městu kvůli pár lidem, třeba kvůli hrstce těch, kdo se scházejí ve tvém jménu.

Jenže já je nenašel, Bože. Takže pokud jde o budoucnost, moc růžově to nevidím. Ten chlív, co jsme z tvého stvoření vyrobili, ten chlív, co máme na duších – s tím, Bože, asi ani ty už nic nenaděláš.

Ba jo, nadělá: Tady Abrahama opustíme. Bůh se do toho chlíva klidně narodil – proto se mu ostatně říká všemohoucí, že se ani tohoto stavu světa nelekl a poradí si s ním.

Až se jednou ohlédnete a spatříte za sebou nějakou svou privátní sodomu, vězte, že i vás bude soudit sám Bůh, a sice podle toho, co se lze v Bibli dočíst o Kristu. Že *on* byl dobrý, to ještě neznámá, že vy jste dobří taky (jen se ohlédněte). Ale že zas tak moc dobří nejste, to ještě neznámá, že vás Bůh nechá ztuhnout jak paní Lotovou nebo srovná s podzemím jak Sodomu.

Jeden z proroků (Jeremjáš) kdysi řekl, že Bůh netrvá na Abrahamově návrhu deseti spravedlivých a stačil by mu jeden, aby všem odpustil. A když se ani ten nenašel, vzal to na sebe sám.

U Boha se dosahuje spravedlností amnestií. Vyhlášením milosti. Mažu vám rejstřík, tak pojďte, praví Bůh těm, kdo o to hodně stojí (kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti).

V. Závěr

Když se řekne spasení alias záchrana, slyším za ním právě tohle: Amnestii. V nebi vyhlásili odpuštění hříchu a blahoslavený, kdo o to stojí. Vůbec to neznámá nezajímavé šedivé živoření někoho, kdo má všechno zakázáno. Naopak, všechno je dovoleno (akorát že ne všechno je dobré pro vás a pro druhé). Tak s chutí do života, jděte a zpívejte Bohu k slávě, žijte bližním k užítku a sobě pro radost.